

บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาล
ตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์

The Roles of Sangha in Community Development Toward
Sarāniyadhamma in Hatkruat District Municipali
Muang District, Uttaradit Province

สมพล ขำพูล*
Somphon Khampoon

Received: August 5, 2018 Revised: October 14, 2018 Accepted: October 28, 2018

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามจากประชากรการวิจัย ได้แก่ ประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ มีจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 7,737 คน มีการหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบค่าที (t-test) ทดสอบค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference :LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informant) จำนวน 7 รูป/คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

* คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาล ตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.967) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาล ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองจังหวัดอุดรดิตถ์ มีระดับการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย ด้านเมตตาทายกรรม อยู่ในลำดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.82$, S.D.=0.911) รองลงมาคือ ด้านเมตตาจริกรรม ($\bar{X} = 3.68$, S.D.=0.965) ด้านสาราณโภคิ ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.979) ด้านสัสสามัญญดา ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.983) ด้านทัญญู สามัญญดา ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 1.005) และด้านเมตตาโมกรรม ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.863) อยู่ในลำดับน้อยที่สุด

2) ผลของการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยกล่าวคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพต่างกัน กับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ การทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์ความแตกต่างจำนวนตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนมีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านเมตตาทายกรรม พระสงฆ์มีความเอื้อเฟื้อในการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กับชุมชนด้วยดีเสมอมาทำงานโดยเห็นแก่ประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก ด้านเมตตาจริกรรม พระสงฆ์พูดให้ข้อคิดและคำแนะนำต่างๆ ด้วยวาจาไพเราะอ่อนหวานและให้การสนับสนุนกิจกรรมที่มีการพัฒนาชุมชนอย่างเสมอ ด้านเมตตาโมกรรม พระสงฆ์คิดและหาแนวทางวิธีการต่างๆที่จะพัฒนาชุมชนโดยยึดนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้โดยมีวัดเป็นศูนย์แหล่งเรียนรู้โดยไม่คิดหาผลประโยชน์ใดๆ ด้านสาราณโภคิ พระสงฆ์ได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนให้ความสะดวกในการมาขอใช้สถานที่กับทุกๆหมู่บ้านในชุมชนที่มาขอใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรม ด้านสัสสามัญญดา พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมภายในชุมชนเช่นหมู่บ้านรักษาศีลห้ามีการส่งพระไปสอนอบรมนักเรียนตามโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆในชุมชน ด้านทัญญูสามัญญดา พระสงฆ์มีการคิดและร่วมวางแผนหาแนวทางร่วมกับชุมชนในการหาแนวทางการพัฒนาชุมชนในมีความเจริญน่าอยู่โดยเน้นด้านการมีส่วนร่วมมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน

คำสำคัญ (Keywords): บทบาทพระสงฆ์, การพัฒนาชุมชน, เทศบาลตำบลหาดกรวด

Abstract

The research consisted of three objectives, namely 1) to study the Buddhist Monks roles in community development according to Saraniyadhamma VI of Hatkruat Municipal District Muang District Utaradit Province. 2) to compare personal factors that affect with the Buddhist Monks roles in community development according to Saraniyadhamma VI of Hatkruat Municipal District, 3) to study the development of the Buddhist Monk roles in community development according to Saraniyadhamma VI of Hatkruat Municipal District.

This study was mixed-method research, a combination of quantitative and qualitative research. Quantitative data were collected by using a questionnaire of people in area of Hatkruat Municipal District Muang District Utaradit Province 7,777 persons. The sample consisted of 378 people by using the formula of Taro Yamane. Data were analyzed by statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation to describe personal characteristics. Hypothesis testing was conducted by using t-test and F-test analysis, One-Way Analysis of Variance (ANOVA). A pair of means was compared by using Least Significant difference (LSD). For qualitative research, data were collected from 7 key informants. These key informants were purposively selected from the experts with qualification in accordance with the essence of research. Data collection instruments included structured in depth interview and face-to-face in depth interview. Data were analyzed by descriptive interpretation.

The research findings were concluded as follows :

1) The overall the Buddhist Monks roles in community development according to Saraniyadhamma VI of Hatkruat Municipal District Muang District Utaradit Province were found at high in all aspects ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.967). When it's considered in each aspect, it's highest level in Mettakayakamma area with the average of ($\bar{X} = 3.82$, SD = 0.911), Mettavacikamma($\bar{X} = 3.68$, SD = 0.965), Sadharanabhogita ($\bar{X} = 3.66$, SD = 0.979), Silasamabbata) ($\bar{X} = 3.64$, SD = 0.983), Ditthisamabbata ($\bar{X} = 3.62$, SD = 1.005), and the last one were Mettamanokamma ($\bar{X} = 3.60$, SD = 0.863).

2) The comparison of individual factors such as gender, age, education level, income, and occupation with the Buddhist Monks roles in community development according to Saraniyadhamma VI of Hatkruat Municipal District Muang

District Utaradit Province, hypothesis by analyzing differences of personal factor. There were found that age, education level, income and occupation have no different of opinion. There were rejected the hypothesis.

3) The guidelines for the Buddhist Monks roles in community development according to Saraniyadhamma VI of Hatkruat Municipal District found that the Buddhist Monks roles in Mettakayakamma were be improving the community and public benefits, in Mettavacikamma were be teaching the suggestion by polite word, in Mettamanokamma were be seeking the way of community development, in Sadharanabhogita were be opening Wat or place to public action, in Silasamabbata were be doing good activity, in Ditthisamabbata were be cooperating and participating the community to solving the problems.

Keywords: Roles of Sangha, Community Development, Hatkruat District Municipali

บทนำ (Introduction)

สังคมไทยในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนชนบทที่ห่างไกลความเจริญ วัดและพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยมากมายหลายอย่าง เช่น เป็นที่ศึกษาเล่าเรียนหนังสือทั้งวิชาทางโลกและทางธรรม บทบาทอันเป็นเอกลักษณ์ของวัดในวิถีชีวิตชุมชนไทยยังมีมากกว่านี้ เท่าที่นำมาถว้านี้ เพื่อแสดงถึงความหลากหลายเท่าที่เป็นมาในอดีต และอาจยังคงเป็นอยู่ในวิถีชีวิตชุมชนไทย ในปัจจุบันมากบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่ว่าจะเป็นท้องถิ่นใด บทบาทดังกล่าวของวัดไม่เพียงเป็นสิ่งที่รู้จักกันทั่วไปในหมู่คนไทยที่เป็นพุทธศาสนิกชนเท่านั้น ชนหมูใดที่ได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยช่วงระยะเวลาหนึ่งก็ยังสามารถมองเห็นบทบาทของวัดดังกล่าวได้อย่างชัดเจน

ดังนั้น ในหลายชุมชนพระสงฆ์จึงเป็นศูนย์กลางของชาวบ้าน พระสงฆ์จึงได้พยายามรื้อฟื้นบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน ในยุคที่ภาวะของสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในขั้นวิกฤตนี้ขึ้นมาใหม่ โดยพยายามค้นหาแก่นของพุทธธรรม เพื่อนำมาประยุกต์ให้เข้ากับกาลสมัยล้วนนำมาเป็นหลักการตามแนวความคิดในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านและชุมชนให้ดีขึ้น นอกจากนี้วัดยังเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆทุกทั้งเป็นสถานที่ดำเนินการ อบรม แนะนำ สั่งสอน และสงเคราะห์ประชาชนเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ประชาชน ตามกำลังความสามารถของวัดและพระภิกษุสงฆ์ พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่บริหารหมู่คณะเป็นหัวหน้าคณะสงฆ์ในวัด ปกครองดูแลแนะนำสั่งสอนอบรมพระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ที่มีอยู่ หรืออาศัยอยู่ในวัด และอำนวยความสะดวกกิจการทุกอย่างเกี่ยวกับวัดรวมทั้งบริบทรอบๆวัดก็คือ เจ้าอาวาส

ปัญหาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนจึงเป็นปัญหาที่ควรศึกษาและนำมาปรับใช้กับสังคมในปัจจุบัน เพราะในปัจจุบันชาวบ้านรับฟังข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาไม่ถูกต้องนักและยังไม่เชื่อมั่นในบทบาทพระสงฆ์ว่ามีบทบาทอะไรบ้างสามารถเข้ามาช่วยในการพัฒนาชุมชนถิ่นฐานที่อยู่ได้อย่างไร อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ศาสนาในเชิงรุก เพราะจะได้เข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านสอบถามปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เกี่ยวข้องบทบาทของพระสงฆ์ อีกทั้งยังได้ให้ความช่วยเหลือชาวบ้านเพื่อทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้เข้าใจถึงบทบาทพระสงฆ์ว่าพระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้ เหตุผลนี้เป็นปัญหาหลักในบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน เพราะพระสงฆ์หรือวัด นั้นเป็นศูนย์รวมของจิตใจเป็นแรงใจให้กับชาวบ้านในชุมชน

เมื่อพระสงฆ์มีความรู้ ความสามารถ ได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยพัฒนาสังคมทำหน้าที่ในการพัฒนาตน พัฒนางค์กร ในรูปแบบที่หลากหลาย เมื่อมีการศึกษาถึงชีวประวัติของพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาสังคม ย่อมเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่คณะสงฆ์เป็นการเชิดชูเกียรติประวัติให้แก่พระสงฆ์เหล่านั้น เนื่องจากบางครั้งผลงานที่พระสงฆ์ทำไม่ได้นำมาศึกษาวิจัยกันอย่างจริงจังถึงกระบวนการที่พระสงฆ์เหล่านั้นทำหน้าที่เผยแพร่อยู่ จึงทำให้ไม่ทราบว่ามีเหตุปัจจัยใดที่ทำให้การทำงานของพระสงฆ์เหล่านั้นทำงานสัมฤทธิ์ผล เมื่อมีการเข้าไปศึกษาอย่างเป็นระบบก็จะเห็นประโยชน์ทางด้านวิชาการ ในการที่จะเข้าไปทราบ และดำเนินการ หรือแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องอย่างไรก็ตาม ก็มีพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและได้รับการยอมรับในการพัฒนาสังคมอยู่ พระสงฆ์ควรมีการพัฒนาตนเองและผู้อื่น

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหลักธรรมที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่คือ สาราณียธรรม 6 ได้แก่ 1) เมตตาทายกรรม 2) เมตตาจักรกรรม 3) เมตตาโมกกรรม 4) สาธารณโมก 5) สีสสามัญญดา 6) ทิฏฐิสามัญญดา ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งการให้ระลึกถึงกัน ย่อมเป็นไปเพื่อความพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึที่ดีสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน และองค์กร โดยมุ่งศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน และแนวทางการพัฒนาตามหลักสาราณียธรรมในบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objectives)

1. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

วิธีการดำเนินวิจัย (Research Method)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามจากประชากรการวิจัย ได้แก่ ประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ มีจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 7,737 คน มีการหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบค่าที (t-test) ทดสอบค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference :LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informant) จำนวน 7 รูป/คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในระหว่าง 40 – 49 ปี และส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และมีอาชีพการเกษตรกร และรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 5,000 - 15,000 บาท
2. ผลการวิเคราะห์บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาล ตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= 3.67, S.D. = 0.967) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองจังหวัดอุดรดิตถ์ มีระดับการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย ด้านเมตตาทายกรรม อยู่ในลำดับมาก รองลงมา ด้านเมตตาจริกรรม ด้านสาราณโภคี ด้านสามัญญตา ด้านทวิญญูสามัญญตา และด้านเมตตาโมกกรรมตามลำดับ
3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาล ตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ การทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์ความแตกต่างตามจำนวนตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

ประชาชนมีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านเมตตาทายกรรม พระสงฆ์มีความเอื้อเฟื้อในการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กับชุมชนด้วยดีเสมอมาทำงานโดยเห็นแก่ประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก ด้านเมตตาจริกรรม พระสงฆ์พูดให้ข้อคิดและคำแนะนำต่างๆ ด้วยวาจาไพเราะอ่อนหวานและให้การสนับสนุนกิจกรรมที่มีการพัฒนาชุมชนอย่างเสมอ ด้านเมตตาโมกกรรม พระสงฆ์คิดและหาแนวทางวิธีการต่างๆที่จะพัฒนาชุมชนโดยยึดนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้โดยมีวัดเป็นศูนย์แหล่งเรียนรู้โดยไม่คิดหาผลประโยชน์ใดๆ ด้านสาธารณโกศิ พระสงฆ์ได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนให้ความสะดวกในการมาขอใช้สถานที่กับทุกๆหมู่บ้านในชุมชนที่มาขอใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรม ด้านสัสสามัญญตา พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมภายในชุมชนเช่นหมู่บ้านรักษาศีลห้ามีการส่งพระไปสอนอบรมนักเรียนตามโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆในชุมชน ด้านทัญญูสามัญญตา พระสงฆ์มีการคิดและร่วมวางแผนหาแนวทางร่วมกับชุมชนในการหาแนวทางการพัฒนาชุมชนในมีความเจริญน่าอยู่โดยเน้นด้านการมีส่วนร่วมมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่มีความสำคัญ ต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการทดสอบสมมติฐานบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรม ในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามหลักสาราณียธรรมในเขตเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทางการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) ควรมีการพัฒนาด้านบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเชิงรุกเพื่อที่จะให้เกิดความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น
- 2) ควรให้การสนับสนุนพระที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน เพราะพระที่ไปพัฒนาส่วนใหญ่ต้องเสียสละเพื่อรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนในชุมชน
- 3) ควรมีการส่งเสริมและให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณในการพัฒนาชุมชนทางด้านพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาการพัฒนาชุมชนตามรูปแบบของพระพุทธศาสนาโดยการนำหลักธรรมไปบูรณาการกับหลักการปฏิบัติตนในการดำรงชีวิต
- 2) ศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักการพัฒนาชุมชนในการพัฒนาที่ยั่งยืนมั่นคง

เอกสารอ้างอิง (References)

พระมหาเสริมชัย ชยมงคลโล. (2538). การบริหารวัด. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายและธนาคารจำกัดมหาชน.